

บทที่ 3

โครงการส่งเสริมและพัฒนการผลิต - การตลาดข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

3.1 ความเป็นมาของโครงการฯ

โครงการส่งเสริมและพัฒนการผลิต - การตลาดข้าวโพดเลี้ยงสัตว์" ถูกจัดตั้งขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาภาวะการเพาะปลูกข้าวโพดฯ ภายในประเทศที่มีการลดลงอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ปี 2535 เป็นต้นมา เนื่องจากภัยธรรมชาติฝนแล้ง และการเพิ่มปริมาณการเพาะปลูกพืชเศรษฐกิจชนิดอื่นแทนข้าวโพดฯ เช่น อ้อย มันสำปะหลัง ฯลฯ แม้ว่าปริมาณผลผลิตข้าวโพดฯ โดยเฉลี่ยต่อไร่จะเพิ่มขึ้น แต่พื้นที่การเพาะปลูกและจำนวนเกษตรกรผู้เพาะปลูกข้าวโพดฯ ที่ลดลงเรื่อย ๆ ก็มีผลกระทบต่อกำลังการผลิตข้าวโพดฯ ของประเทศในอนาคต เนื่องจากความต้องการทั้งภายในและภายนอกประเทศที่มีเพิ่มมากขึ้น

รัฐบาลได้พยายามแก้ไขปัญหาการขาดแคลนผลผลิตข้าวโพดฯ ภายในประเทศ โดยเริ่มแรกได้อนุมัติให้มีการนำเข้าข้าวโพดฯ จากต่างประเทศ เช่น ในปี 2538 มีการนำเข้าข้าวโพดฯ จำนวน 652,096 ตัน เป็นต้น แต่การแก้ไขปัญหาด้วยการนำเข้าข้าวโพดฯ มีผลให้ราคารับซื้อผลผลิตข้าวโพดฯ ลดลง เช่น ในปี 2538 หลังจากการนำเข้าข้าวโพดฯ จากต่างประเทศ ราคารับซื้อผลผลิตข้าวโพดฯ ในประเทศลดลงเหลือเพียง 2.80 บาท เท่านั้น

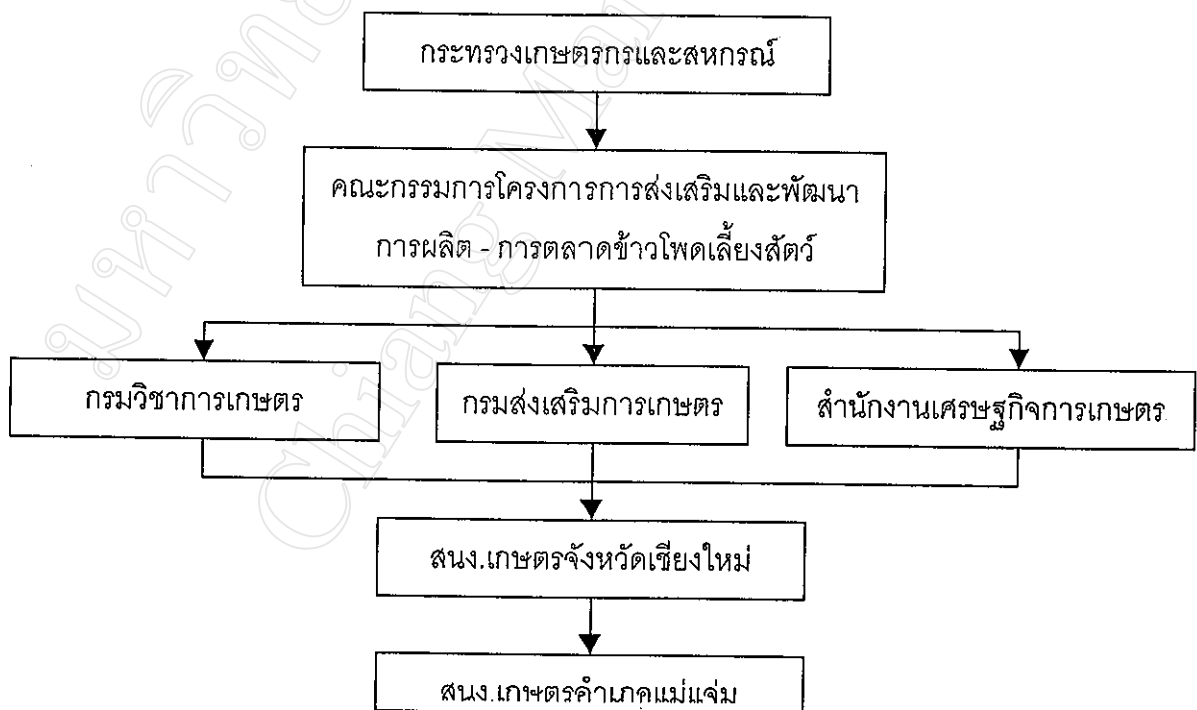
เหตุนี้กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จึงเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยการจัดตั้งโครงการฯ ขึ้น และเริ่มดำเนินการเมื่อปี 2540 มีระยะเวลาดำเนินงาน 4 ปี (ปี 2540 - 2544) โดยมุ่งพัฒนาการเพาะปลูกข้าวโพดฯ ให้มีประสิทธิภาพ เพื่อเพิ่มปริมาณผลผลิตที่มีคุณภาพสูง และลดต้นทุนการเพาะปลูก โดยมีวัตถุประสงค์ของโครงการฯ ดังนี้ (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2539)

1. เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการพัฒนการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ โดยการเพิ่มผลผลิตต่อไร่ให้สูงขึ้น และลดต้นทุนการผลิตให้ต่ำลง
2. เพื่อเพิ่มผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ให้เพียงพอต่อการใช้ภายในประเทศ และส่งออกต่างประเทศ
3. เพื่อให้เกษตรกรเกิดการยอมรับเทคโนโลยีใหม่ ๆ และปรับปรุงคุณภาพข้าวโพดให้ดีขึ้น ปราศจากเชื้อรา และสารอะฟลาท็อกซิน

4. เพื่อเป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อีกทั้งเป็นการจัดระบบการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ให้หลีกเลี่ยงจากภัยธรรมชาติ ฝนแล้ง และฝนทิ้งช่วง
5. เพื่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน

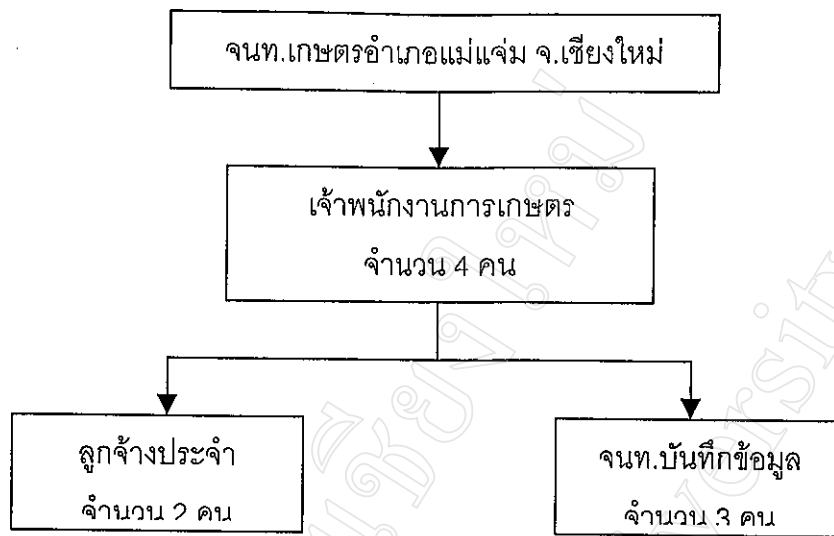
3.2 โครงสร้างองค์กรของโครงการฯ

โครงการฯ มีการจัดโครงสร้างองค์กรดังนี้ คือ คณะกรรมการโครงการการส่งเสริมและพัฒนาการผลิต - การตลาดข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นประธาน และมีปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นผู้รับผิดชอบโครงการฯ โดยมีกรมส่งเสริมการเกษตร กรมวิชาการเกษตร สนง.เศรษฐกิจการเกษตร เป็นผู้ช่วยดูแล สนับสนุนการดำเนินงานและติดตามผลการดำเนินงานในแต่ละด้าน ผ่าน สนง.เกษตรจังหวัดเชียงใหม่ ในการควบคุมและสนับสนุนการปฏิบัติงานของ สนง.เกษตรอำเภอแม่แจ่ม ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการฯ (ภาพที่ 3.2.1)

ภาพที่ 3.1 : โครงสร้างองค์กรของโครงการการส่งเสริมและพัฒนา
การผลิต - การตลาดข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

ที่มา : กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ภาพที่ 3.2 : โครงสร้างองค์กรของ สนง.เกษตรอำเภอแม่แจ่ม จ.เชียงใหม่

ที่มา : สนง.เกษตรอำเภอแม่แจ่ม

ส่วนภาพที่ 3.2.2 แสดงถึงโครงสร้างองค์กรของ สนง.เกษตรอำเภอแม่แจ่ม ซึ่งมีหน้าที่เป็นผู้ปฏิบัติงานตามโครงการฯ โดยมีเจ้าหน้าที่เกษตรอำเภอแม่แจ่ม เป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการ ทั้งนี้จะพบว่าการดำเนินงานโครงการฯ ถูกนำไปรวมไว้กับงานประจำของ สนง.เกษตรอำเภอแม่แจ่ม ซึ่งในการดำเนินงานโครงการฯ จะให้บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ และงบประมาณร่วมกันโดยไม่มีการแบ่งแยกออกจากกัน

3.3 การดำเนินงานโครงการฯ

โครงการส่งเสริมและพัฒนาการผลิต - การตลาดข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ มีการดำเนินงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์โครงการฯ ดังต่อไปนี้ (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2539)

1. ด้านการบริหารงานบุคคล คือ การจัดสรรบุคลากรโครงการฯ ให้มีจำนวนที่เพียงพอและมีความสามารถที่เหมาะสมต่อการดำเนินงานโครงการฯ
2. ด้านวัสดุอุปกรณ์ คือ การจัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการดำเนินงานโครงการฯ อย่างเพียงพอ ทั้งวัสดุอุปกรณ์สำนักงานและวัสดุอุปกรณ์โครงการฯ เช่น ปัจจัยการเพาะปลูกสำหรับจัดทำแปลงสาธิต วัสดุอุปกรณ์สำหรับการจัดฝึกอบรม ฯลฯ

3. ด้านงบประมาณโครงการฯ คือ การจัดทำงบประมาณของโครงการฯ ในแต่ละปี เพื่อขอจัดสรรเงินและทรัพยากรที่จำเป็นต่อการดำเนินงานโครงการฯ อย่างเพียงพอและเหมาะสม

4. ด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานระดับสูง คือ การจัดสรรปันส่วนและการให้ความช่วยเหลือจากหน่วยงานระดับสูงในด้านต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการดำเนินงาน แต่โครงการฯ ไม่สามารถจัดหาได้ด้วยตนเอง เช่น บัณฑิตการเพาะปลูกเพื่อการแจกจ่ายแก่เกษตรกร เครื่องจักรกลเกษตรกรรมที่มีราคาแพง หรือวิทยากรผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ ฯลฯ

5. การประชาสัมพันธ์โครงการฯ คือ การแจ้งข่าวสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโครงการฯ ให้แก่เกษตรกรในพื้นที่ อ.แม่แจ่ม เพื่อให้เกษตรกรเข้ามารับบริการจากโครงการฯ ซึ่งการประชาสัมพันธ์โครงการฯ มีวิธีการประชาสัมพันธ์ โดยการใช้สื่อต่าง ๆ ดังนี้ คือ การติดประกาศตามสถานที่ราชการ ไปสเตอร์และสติ๊กเกอร์ หอกระจายข่าวของหมู่บ้าน หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ข่าวเกษตร และการประชุมชี้แจงแก่กำนันและผู้ใหญ่บ้าน

6. ด้านการให้คำแนะนำและคำปรึกษาด้านการผลิตและการตลาดข้าวโพดฯ : เป็นการดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาการเพาะปลูกและการตลาดข้าวโพดฯ มีวิธีดำเนินงาน 2 ลักษณะ คือ

6.1 การให้บริการแก่เกษตรกรที่ติดต่อขอรับบริการที่ สนง.เกษตรอำเภอแม่แจ่ม : เป็นการบริการให้คำแนะนำและคำปรึกษา รวมถึงรับคำร้องขอความช่วยเหลือจากเกษตรกร ณ สนง.เกษตรอำเภอแม่แจ่ม

6.2 การให้บริการแก่เกษตรกรนอกพื้นที่ : เป็นการบริการให้คำแนะนำและคำปรึกษาแก่เกษตรกร และรับคำร้องขอความช่วยเหลือจากเกษตรกร ด้วยการเดินทางเข้าไปในพื้นที่หมู่บ้านต่าง ๆ ใน อ.แม่แจ่ม หมุนเวียนไปตามระยะเวลาที่กำหนด

7. การจัดฝึกอบรม : เป็นการดำเนินการให้ความรู้ทางด้านวิชาการแก่เกษตรกรทั้งในด้านการเกษตรและการตลาด ด้วยการบรรยาย การดูงาน และการทดลองปฏิบัติจริง โดยจะใช้เวลาประมาณ 1 - 2 วัน โดยจะได้รับ การสนับสนุนด้านวิทยากรผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยงานระดับสูง หรืออาจารย์ด้านเกษตรศาสตร์จากมหาวิทยาลัยต่าง ๆ

8. การจัดทำแปลงสาธิตหรือแปลงส่งเสริมการเกษตร : เป็นการจัดทำแปลงข้าวโพดฯ เพื่อเป็นตัวอย่างให้แก่เกษตรกรได้เห็นวิธีการที่ถูกต้องในการเพาะปลูกข้าวโพดฯ การใช้วัสดุอุปกรณ์การเกษตรกรรม การใช้เครื่องจักรกลเกษตร ฯลฯ และเป็นหลักประกันให้เกษตรกรเห็นว่าการเพาะปลูกข้าวโพดฯ ที่แนะนำไปนั้นมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกษตรกรหันมาใช้วิธีการเพาะปลูกข้าวโพดฯ ที่มีประสิทธิภาพ โดยการจัดทำแปลงสาธิตจะมีการจัดทำในทุกตำบลที่มีการเพาะปลูกข้าวโพดฯ ใน อ.แม่แจ่ม ทั้งนี้การจัดทำแปลงส่งเสริมการปลูกข้าวโพดฯ มีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มจำนวนพื้นที่เพาะปลูกข้าวโพดฯ

และส่งเสริมให้เกษตรกรเปลี่ยนมาปลูกข้าวโพดฯ เพิ่มขึ้น รวมถึงเปลี่ยนพันธุ์ข้าวโพดฯ ที่เกษตรกรใช้ เพื่อเพิ่มปริมาณผลผลิตข้าวโพดฯ ให้มีมากขึ้น

9. การช่วยเหลือด้านปัจจัยการเพาะปลูก : เป็นการช่วยเหลือและสนับสนุนด้านปัจจัยการเพาะปลูกต่าง ๆ แก่เกษตรกรผู้เพาะปลูกข้าวโพดฯ เช่น เมล็ดพันธุ์ข้าวโพดฯ ปุ๋ยเคมี สารกำจัดวัชพืช ฯลฯ ซึ่งการช่วยเหลือด้านปัจจัยการเพาะปลูกนี้ จะมีทั้งการแจกปัจจัยการเพาะปลูกให้แก่เกษตรกร และการขายปัจจัยการเพาะปลูกในราคาถูกแก่เกษตรกร ฯลฯ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกษตรกรมีตัวอย่างปัจจัยการเพาะปลูกที่ทางราชการสนับสนุนและได้ทดลองใช้จริง เพื่อให้การเพาะปลูกข้าวโพดฯ มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น และลดต้นทุนการเพาะปลูกข้าวโพดฯ ให้แก่เกษตรกร

10. การสนับสนุนทางด้านเทคโนโลยีและเครื่องจักรกลเกษตร : เป็นการให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนด้านเทคโนโลยีการเกษตรสมัยใหม่ และการให้ยืมหรือให้เช่าเครื่องจักรกลเกษตรขนาดเล็กหรือขนาดใหญ่แก่เกษตรกรผู้เพาะปลูกข้าวโพดฯ เช่น รถแทรกเตอร์ เครื่องแยกเมล็ดข้าวโพดฯ ฯลฯ อันจะทำให้การเพาะปลูกข้าวโพดฯ มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น